

Az idegen nyelvi attitűdök változtathatósága: Az angolt idegen nyelvként tanuló magyar nyelvhasználók nem anyanyelvi akcentussal beszélt angollal és saját akcentusukkal kapcsolatos attitűdjeinek formálása tanítás segítségével

című disszertáció kivonata

Püski Gyöngyi

Jelen értekezés egy három szakaszból álló tanítási kísérletről számol be magyar anyanyelvű, angolt idegen nyelvként tanulók/használók körében. A tanítási kísérlet során többféle nemstandard, nemdomináns és nem anyanyelvi akcentussal ismerkedtek meg a résztvevők. A kutatás célja a nem anyanyelvi (különösen a magyar) akcentussal beszélt angollal kapcsolatos nyelvi attitűdök formálási lehetőségének vizsgálata volt.

Az előzetes kísérleti szakaszban a Szegedi Tudományegyetem 25 anglisztika szakos hallgatója vett részt. A kutatásnak ez a szakasza a további vizsgálatok témaválasztásának megalapozottságát tesztelte. Az adatfelvétel során egy rövid, az angol kiejtések változatosságáról szóló szöveget olvastak a résztvevők, illetve kilenc, nyílt végű kérdésre adtak választ. A válaszaikban gyakran megjelenő témakörök és problémák elemzése segítette a későbbi értékelőskálás kérdőív kifejlesztését.

A második szakasz egy osztálytermi vizsgálat volt, amely részvételi akciókutatás segítségével tesztelte, hogy a nemstandard, nemdomináns és nem anyanyelvi angol kiejtések bemutatása angolórákon javíthatja-e a résztvevő középiskolai diákok (12 fő a kísérleti csoportban és 10 fő a kontrolcsoportban) attitűd–motiváció és beszédhajlandóság eredményeit, illetve ez a két terület milyen kapcsolatban áll a perfekcionizmus eredményeikkel. Az adatok felvétele értékelőskálákat és néhány nyílt végű kérdést tartalmazó elő-, utó-, és (három hónappal) késleltetett utóteszt segítségével történt, illetve egy óraértékelő kérdőívet is kitöltött a kísérleti csoport az utóteszt részeként. A kísérleti csoport angoltanára félig strukturált interjúban vett részt a tanítás lezárása után.

Az osztálytermi kutatásra épült a harmadik, online kutatási szakasz, amelynek kérdőíve az osztálytermi kérdőív statisztikai módszerrel lerövidített verziója volt. Az online kérdőív az előzetes kísérleti szakaszban olvasott, az angol kiejtések változatosságáról szóló szöveg módosított verzióját is tartalmazta. Ebben a szakaszban angoltanárok (92 fő) és az angolt idegen nyelvként tanuló középiskolás diákok (250 fő) töltötték ki egy összetett kérdőívet, amely az attitűd és a motiváció, a beszédhajlandóság valamint a perfekcionizmus dimenzióit mérte. Az

online kutatás célja a két válaszadó csoport eredményeinek összehasonlítása, illetve a szöveg hatásának és a válaszadók szöveggel kapcsolatos véleményének felmérése volt.

Jelen értekezés a következő négy kutatási kérdést válaszolja meg:

1. Milyen hatása van az angolt idegen nyelvként tanuló magyar nyelvhasználók (diákok és tanárok) attitűd–motiváció, beszédhajlandóság és perfekcionizmus eredményeire, ha egy indirekt tanítási módszer keretében megismerkednek az angol nyelv számos anyanyelvi és nem anyanyelvi akcentusával?
2. Mennyire nyitottak a résztvevők az attitűdformálást célzó tanításra?
3. Milyen kapcsolat figyelhető meg a résztvevők attitűd–motiváció, beszédhajlandóság és perfekcionizmus eredményei között?
4. Milyen hasonlóságok és különbségek figyelhetők meg a magyar angoltanárok és az angolt idegen nyelvként tanuló magyar diákok attitűd–motiváció, beszédhajlandóság és perfekcionizmus eredményei, illetve az attitűdformálást célzó tanítással kapcsolatos reakciói között?

Az eredmények azt mutatják, hogy az osztálytermi tanítási kísérlet statisztikailag szignifikáns pozitív változást ért el a diákok attitűd–motiváció eredményeiben az utó- és a késleltetett utóteszten is, de a késleltetett utóteszt szignifikáns csökkenést mutatott az utóteszthez képest. Az online kutatás azt is feltárta, hogy az attitűdváltozást célzó tananyag angoltanárookra gyakorolt pozitív hatása jelentősebb, mint a diákokra gyakorolt hatása.

A kutatás résztvevőinek többsége nyitott az attitűdformálást célzó tanításra. A résztvevők 72%-a tartotta hasznosnak az olvasott szöveget a 25 fő részvételével végzett előzetes kutatási szakaszban, és az osztálytermi kutatás kísérleti csoportjában a 12 diákból 11 fő támogatná az angol kiejtések változatosságának megismerését angolórakon. Az online kutatásban részt vevő tanárok szignifikánsan hasznosabbnak tartották az angol kiejtések változatosságának megismerését, mint a megkérdezett diákok.

A részkérdőívek pontszámai között a következő statisztikailag szignifikáns korrelációk mutathatók ki az osztálytermi kutatás eredményei alapján: pozitív korreláció figyelhető meg az attitűd–motiváció és a beszédhajlandóság eredmények, illetve a pozitív és negatív perfekcionizmus eredmények között, és negatív korreláció az attitűd–motiváció és (különösen a negatív) perfekcionizmus eredmények között. Ez azt jelenti, hogy a magasabb attitűd–motiváció eredmények magasabb beszédhajlandóság eredményekkel járnak együtt, illetve a pozitív és negatív perfekcionizmus eredmények is együtt változnak, míg a magasabb (különösen negatív) perfekcionizmus eredmények alacsonyabb attitűd–motiváció eredményekkel járnak együtt. Ezen kívül az online kutatás azt is feltárta, hogy a tanárok

körében a negatív perfekcionizmus negatív kapcsolatban áll a beszédhajlandósággal, tehát a magasabb negatív perfekcionizmus eredmények alacsonyabb beszédhajlandóság pontszámokkal járnak együtt.

Az online kutatás eredményei azt mutatták, hogy a tanárok attitűd–motiváció, beszédhajlandóság és pozitív perfekcionizmus értékei magasabbak, míg a negatív perfekcionizmusuk alacsonyabb a diákokénál, és pozitívabban reagálnak a tananyagra, mint a diákok.

A vizsgálat legfontosabb eredménye az, hogy a célzott tanítás segítségével az osztálytermi kutatás kísérleti csoportjának attitűd és motiváció eredményei szignifikáns emelkedést mutattak az utó- és a késleltetett utóteszten is. Ugyanakkor a késleltetett utóteszten megfigyelhető szignifikáns csökkenés az utóteszthez viszonyítva arra utal, hogy az értekezés által feltárt pozitív hatások tartóssá tételéhez szükség lenne folyamatos intervencióra, amire a változatos anyanyelvi és nem anyanyelvi kiejtésekkel való iskolai megismerkedés tantervbe és tankönyvekbe való bevonásával lenne lehetőség.